

CUMHURİYETİMİZİN MÜZİĞİ

TÜRK TANGOSU

Prof. Dr.

ERTUĞRUL
SEVSAY

SEYYAN HANIM (OKSAY)^{1, 2}

1913-1989 yılları arasında yaşamış olan Seyyan Oksay, Türk tangosu tarihinde genelde soyadı kullanılmadan, Seyyan Hanım olarak bilinen ve anılan bir sanatçımızdır. Kendisinden önce tango söyleyen bazı kadın sanatçılara rağmen en çok tanınan ilk kadın tango şarkıcısıdır. Âdeta tango ile özdeşleşmiş bu sanatçı hakkında bilgimiz çok azdır. Toplamı 10 yıl kadar süren plak çalışmaları ve çok kısa bir sahne hayatından sonra 30 yaşında sanat çalışmalarına son vermiştir. Seyyan Hanım'ın hakkında çok az bilginin olması bu nedenledir.

1913 yılında Selânik'te doğan Seyyan Hanım 5 çocuklu bir ailenin tek kızıydı. Tüccar olan babası, Kurtuluş Savaşı öncesinden başlayarak Millî Mücadele'ye katılmış, Atatürk'e kuryelik yapmıştır. Atatürk'ün Samsun'a çıkışından sonra o da Anadolu birliğine katılmak istemiş, bu amaçla gemiyle Samsun'a doğru yola çıkmış, ancak yolda İngilizler tarafından şehit edilmiştir.

Seyyan (Oksay) Hanım¹

Eğitimi

Seyyan Oskay 15 yaşında konservatuvar eğitimine başlamıştır. Talariko adlı bir hocadan şan dersleri alan sanatçı, müziğe yatkınlığıyla Kaptanzâde Ali Rıza Bey'in dikkatini çekmiştir. Kendisine hocalık yaptığı da ileri sürülen Kaptanzâde'nin bazı eserlerini Muhittin Sadak'ın viyolonsel ile plağa okumuştur.

Meslek hayatı

İlk konserini 16 yaşında, daha sonraları Süreyya Opereti adını alacak Kadıköy Opereti'nde vermiştir. Seyyan Hanım'ın sesi Muhlis Sabahattin'in de ilgisini çekmişse de sanatçı, sesinin uymadığı gerekçesiyle bu büyük ustayla beraber çalışma teklifine olumlu yaklaşmamıştır.

Seyyan Hanım'ın tanınması Necip Celâl Antel'in *Mazi* adlı tangosuyla olmuştur. Eser çok sevilmiş ve tüm ülkeye yayılmıştır. Bu kaydın arkasından Fehmi Ege'nin *Mehtaplı Bir Gecede* ve *Sus Kimse Duymadan* adlı tangolarını plağa okumuştur.

Seyyan Hanım'ın ilk tango plağı *Mazî*³ ve onu izleyen Necip Celâl tangolarından *Özleyiş*⁴ ve *Suna*⁴

Necip Celâl'in ve Fehmi Ege'nin diğer tangolarının yanı sıra Mustafa Şükrü Alpar, Dramalı Hasan ve Ziyaettin Sarıkartal gibi bestecilerin tangolarından da kayıtlar yapan Seyyan Hanım'ın rumba, marş, fokstrot ve Türk müziği kayıtları da mevcuttur.

Seyyan Hanım'ın plak ilanlarından 3 tanesi ^{5,6,7}

Sahne çalışmaları son derece azdır. Moulin Rouge, Çiftlik Parkı, Londra Birahanesi gibi mekânlarda sahne aldıysa da bu tarz bir hayat hoşuna gitmemiş ve zaten yeni olduğu sahnelerden tamamen uzaklaşmıştır.

Sanatçının sahne aldığı az sayıdaki mekân'dan 2 tanesinin ilânı ^{8,9}

Sanatçının hayatına yön verecek değişiklik 1933 yılında Sait Oksay'la evlenmesiyle olmuştur. Eşinin görevi nedeniyle İstanbul'dan ayrılan sanatçı, Sarıkamış'ta yaşamaya başlamıştır. Ancak yaklaşık 10 yıl boyunca belirli aralıklarla İstanbul'a gelmiş ve Necip Yakup (Aşkın) yönetimindeki tango orkestrasının eşliğiyle plaklar yapmıştır. Odeon, Sahibinin Sesi ve Columbia gibi tanınmış plak şirketlerinin plaklarına okumuştur. Sanatçı 1942 yılında aktif şarkıcılığı bırakmıştır.

Tangoseverler Seyyan Hanım'ı yıllar sonra 17 Ocak 1979 tarihinde İstanbul'da Atatürk Kültür Merkezi'nde düzenlenen Fehmi Ege'yi anma konserinde misafir sanatçı olarak izleyebilmişlerdir. Bizim de dinleyici olarak katıldığımız bu konserde sanatçı, Fehmi Ege'nin *Mehtaplı Bir Gecede* ve *Ayşe* tangolarını söylemişti.

Eşi sait Oksay ile ¹⁰

Ses özelliği

Seyyan Hanım lirik soprano bir sese sahipti. Şarkı söyleme tarzı, o zamanlar sadece ülkemizde değil, pek çok ülkede de benimsenen, özellikle kadın şarkıcılar için tipik olan tango söyleme tekniğiyle benzeşirdi. Bu usulde (teknik adıyla *ornamentasyon* denilen) notaları süsleyerek okuma, bir notadan bir sonrakine ses kaydırılması (*portamento*), yer yer abartılan ses frekans dalga salınımları (*molto vibrato*) ve melodi tekrarlarında hemen daima yapılan değişiklikler (*alterasyon*) sıklıkla görülen özelliklerdir. Daha sonra terkedilecek, hatta Zehra Eren'in şan usulünde olduğu gibi radikal bir şekilde değiştirilecek bu teknik, ilk erkek tango şarkıcımız İbrahim Özgür tarafından (kendi ifadesiyle) "laubâli" bulunmuş ve kritik edilmiştir. Ancak bu tarz tango okumanın dünya tango tarihinin bir dönemine damga vurduğunu da kabul etmeliyiz.

Bu arada, o zamanın kayıt tekniklerinin bugünkülerle mukayese edilemeyecek kadar ilkel olduğunu; bir yanlış ya da beğenilmeyen bir bölümü sonradan kaydı yenilemeden düzeltme imkânı olmadığını belirtmemizde fayda var. Bu durumda ya kayıt baştan sona tekrarlanır ya da eldekiyle yetinilirdi. Kayıt tekrarlanması hem masraflı bir işti hem de bir yeri düzeltirken başka bir yerde yeni yanlışların olmama garantisi yoktu. Elimizde, Fehmi Ege'den aldığımız eski bir kayıt kopyasında, Seyyan Hanım'ın bestecinin *Neden* tangosunda sözleri karıştırıp hata yaptığını ve bugün düzeltilmesi son derece kolay olan bu hatanın giderilmesi için, o zamanlar tüm kaydın yeni baştan yapıldığını görüyoruz.

Seyyan Oksay, 16 Mayıs 1989 tarihinde İstanbul'da, Maltepe'deki evinde aramızdan ayrılmıştır.

Seyyan Hanım'ın iki portresi ³

Kaynakça

1. Fehmi Akgün, *Yıllar Boyunca Tango*, 1993, Pan Yayıncılık
2. Murat Belge, Seyyan Hanım, 23.4.2009 yitiginpesinde.wordpress.com internet sitesi
3. Cemal Ünlü arşivi
4. Ertuğrul Sevsay arşivi (Fotoğraflar:Ertuğrul Sevsay)
5. *Zaman*, 18.6.1935
6. *Akşam*, 18.9.1936
7. *Son Posta*, 19.9.1936
8. *Akşam*, 3.6.1932
9. *Akşam*, 7.2.1932
10. Ayşe Oskay arşivi